

Η «Νέα Στράντζα»

της Ευγενίας Ζάλιου

Η «Νέα Στράντζα», είναι ένας όμορφος και καταπράσινος οικισμός 4 χλμ. βορειοανατολικά της Νάουσας. Λόγω καταγωγής της νύφης μου Βάσως Τζούρου και αγαπημένο προορισμό του αδελφού μου Γιώργου, στην μνήμη του οποίου αφιερώσαμε πετρόκτιστη βρύση στην είσοδο του χωριού, επισκέφθηκα τον οικισμό αρκετές φορές, άκουσα διηγήσεις για την προσφυγιά και τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι κάτοικοί της με την εγκατάσταση στη νέα τους πατρίδα και θεώρησα σκόπιμο να καταγράψω τις αφηγήσεις αυτές, οι οποίες συνθέτουν την ιστορία του οικισμού.

Οι κάτοικοι που εγκαταστάθηκαν στη «Νέα Στράντζα» της Νάουσας έχουν τις ρίζες του από το Στρέντζιο, Στράντζα ή Στρέντσιο, μια μικρή κωμόπολη 20 χλμ. βόρεια της Κων/πολης, η οποία ήταν και έδρα Επισκόπου, με πληθυσμό 7.000 κατοίκους, από τους οποίους οι 1.500 οικογένειες ήταν Έλληνες και ελάχιστοι, 40 περίπου άτομα, Οθωμανοί. Το 1914 και συνέχεια το 1922, οι Έλληνες της Στράντζας εξαναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις πατροπαράδοτες εστίες τους και να οδηγηθούν στην προσφυγιά. Με μοναδικά εφόδια ό,τι μπόρεσαν να μεταφέρουν με τα χέρια τους, φορτώθηκαν σε τρία καράβια, από τα οποία το ένα βγήκε στην Καβάλα και τα δύο στη Θεσ/νίκη. Οι συνθήκες εγκατάστασης και διαβίωσης στους τόπους που κατέφυγαν, ήταν πρωτόγονες. Η κρατική βοήθεια ελάχιστη, έως ανύπαρκτη. Αφού περιπλανήθηκαν για μεγάλο χρονικό διάστημα σε διάφορες περιοχές, οι περισσότεροι εγκαταστάθηκαν στην Καβάλα, Δράμα, Χαλκίδα και στα Γιαννιτσά. Λόγω

όμως της ελονοσίας που μάστιζε την περιοχή των Γιαννιτσών, αρκετές οικογένειες έφυγαν με κατεύθυνση τη Νάουσα, όπου συνάντησαν και άλλους συμπατριώτες τους, που ήδη από το 1914 είχαν εγκατασταθεί εκεί.

Ο τόπος που τους δόθηκε ως ανταλλάξιμος ήταν κυρίως τα βακούφικα της ημιορεινής περιοχής της Μονής Τιμίου Προδρόμου, που ανταποκρίνονταν στις ασχολίες των νέων κατοίκων, δηλ. την κτηνοτροφία, την παραγωγή ξυλοκάρβουνου και την σιτοπαραγωγή. Έτσι το 1925 δημιουργήθηκε ο οικισμός «Νέα Στράντζα» με 36

Κορίτσια της Στράντζας (Ανατολική Θράκη) ενώ αμαθιάζουν καπνά.

οικογένειες Στραντζαλήδων και δύο οικογένειες Ποντίων. Σήμερα ο γηραιότερος εν ζωή Στραντζαλής, ο ακμαιότατος και αξιαγάπητος μπάρμπα – Μήτσος Πενίδης, που για πολλά χρόνια ήταν και Πρόεδρος στο χωριό, αναπολεί τα «δύσκολα αλλά και τόσο όμορφα εκείνα χρόνια»:

Ο χώρος και η πρώτη εγκατάσταση

«Εγώ γεννήθηκα το 1920 στην Ανατολική Θράκη. Η μάνα μου κατάγονταν από τη Στράντζα και ο πατέρας μου από το Τιρολόι. Το 1922 ο Κεμάλ έδιωξε όλους τους Έλληνες και με την ανταλλαγή η οικογένειά μου ήρθε στη Νάουσα. Για τρία χρόνια μέναμε σε τούρκικο σπίτι κοντά στο τζαμί και ύστερα όλους τους Στραντζαλήδες μας εγκατέστησαν σε μια κοντινή περιοχή. Το κράτος απαλλοτρίωσε ένα μέρος από τη Μονή Προδρόμου, κάπου 2.500 στρέμματα και 500 από τους Χ' Δημητράιους. Μας έδωσε κλήρο 30 στρέμματα ανά τέσσερα άτομα στην οικογένεια.

»Αρχικά το χωριό μας ονομάστηκε «Νέος Πρόδρομος», αλλά σε δύο χρόνια το μετονομάσαμε σε «Νέα Στράντζα», όπως η παλιά μας πατρίδα. Επί δικτατορίας η κυβέρνηση θεωρώντας την ονομασία Βουλγαρικής προελεύσεως, την άλλαξε σε «Νέα Ροδακινέα», αλλά εμείς καθιερώσαμε και πάλι την ονομασία «Νέα Στράντζα».

»Στο νέο μας χωριό το κλίμα ήταν αεράτο, καλό το νερό, αλλά άγονα τα μέρη. Επειδή όμως ήμασταν προκομμένοι οι Στραντζαλήδες, κάναμε κότες, γουρούνια, αγελάδες, προβατάκια, με εκείνα ζούσαμε. Τα χωράφια μας ήταν πολύ αδύνατα. Σπέρναμε σιτάρια και καλαμπόκια, αλλά δεν είχαμε παραγωγή, γιατί τα χώματα ήταν φτωχά. Μετά που βγήκαν τα λιπάσματα και άρχισε η

δενδροκαλλιέργεια τότε πήρε η Στράντζα ανάσα. Είχαμε χωράφια ποτιστικά, το νερό το παίρναμε από τη Νάουσα. Με τη δενδροκαλλιέργεια σηκώσαμε κεφάλι. Από τα σιτάρια και τα καλαμπόκια, ίσα – ίσα που ζούσαμε.

»Πολύ υποφέραμε στο χωριό. Φτώχεια, καταραμένη φτώχεια. Ξυπόλητοι και με τσαρούχια μεγαλώσαμε. Όμως ήμασταν εργατικοί και δημιουργικοί. Γιατί μόλις φύγαμε από το χωριό, σχεδόν όλοι κάναμε σπίτια στη Νάουσα. Αυτό θα πει ότι ήμασταν προκομμένοι. Και στα εργοστάσια της Νάουσας δουλέψαμε πολλά χρόνια. Αγόρια και κορίτσια από ηλικία 12 χρονών. Με τα πόδια πηγαينوερχόμασταν, χειμώνα - καλοκαίρι.

»Στην πατρίδα, πολλοί Στραντζαλήδες ήταν καρβουναρέοι. Όταν εγκαταστάθηκαν εδώ έκαναν καμίνια. Σε λίγα όμως χρόνια έσβησαν τα καμίνια, δεν είχε ξύλα, τελείωσαν. Καρβουναρέοι με όνομα ήταν ο μπάρμπα – Γιώργης ο Φουντής και ο Μπουγάς.

»Τ' αγελάδια και τα γίδια, που όλοι κοιτάζαμε στα σπίτια., τα βοσκούσαμε με τη σειρά. Όσα αγελάδια είχες, τόσες μέρες έπρεπε να πας. Από μικρά παιδιά φυλάγαμε τα ζώα. Τα τελευταία χρόνια στο χωριό, είχαμε βοσκό τον Νάσο. Κάθε μέρα οι γυναίκες ετοίμαζαν φαγητό, ανάλογα με

Στη βρύση της πλατείας κοντά στην εκκλησία η Γεωργία Φουντή, η Φανούλα Βογιατζόγλου, και οι Ελένη και Μεταξούλα Φουντή.

τη σειρά τους. Έλεγε η μία: «αύριο έχω τον Νάσο, θα κάνω φασόλια.» Έτρωγε ο Νάσος. Την επόμενη μέρα, η άλλη γυναίκα: «Έχω τον Νάσο, θα κάνουμε φασόλια.» Έτσι ο καθημένος ο Νάσος κάθε μέρα έτρωγε φασολάδα!...

»Τα σπίτια στο χωριό, μας τα έδωσε το κράτος. Ήταν κτισμένα με πλιθιά, πολύ ψεύτικα. Ύστερα από ένα χρόνο άρχισαν να πέφτουν οι τοίχοι και αναγκαστήκαμε να καρφώνουμε ξύλα, για να κρατιούνται. Θυμάμαι μια περίπτωση όταν έκαναν τα σπίτια: Ένας μάστορας χτύπησε δυο καρφιά σ' ένα ξύλο και το αφεντικό του, τον απέλυσε. Έπρεπε να χτυπήσει ένα μόνο καρφί, τόσο ψεύτικα ήταν...

»Όλα τα σπίτια ήταν ισόγεια, με δύο κάμαρες πατωμένες, τζάκι και μια μικρή αυλή, που την άλειφαν οι γυναίκες με κοκκινόχωμα και γυάλιζε ωραία, πολύ όμορφα ήταν! Βαμμένα κάτασπρα, ήταν χτισμένα μέσα σε ένα στρέμμα μπαξέ. Εκεί φυτεύαμε τα ζαρζαβατικά, είχαμε τα ζώα και αχυρώνες με «ραγάζια – σάζια» αντί για κρεμμύδια. Στον αχυρώνα του Τσιτανέλια μαζευόμασταν όλοι οι άντρες κάθε βράδυ, ήταν το στέκι μας. Εκεί ανάβαμε καρτσιούνο και τα Χριστούγεννα.

»Στην αρχή είχαμε τρεις βρύσες. Μια στον πάνω μαχαλά (στον Γιώργο Βογιατζόγλου) μια κεντρική (στον Γιώργο Φουντούλη) και μια στον κάτω μαχαλά (στο Θανάση Λαπατά).

Οι οικογένειές που πρωτοεγκαταστάθηκαν στο χωριό και πήραν κλήρο, απ' ότι θυμάμαι είναι:

Κάτω μαχαλάς: Πενίδης Πρόδρομος, Γρίβας Κώστας, Κύρογλου Λευτέρης, Αρβανίτης Δημήτρης, Μυλωνά Φρόσω, Χασολανίδης Σταμάτης, Χατζηπέτρος Κων/νος, Κεφαλούδης Αντώνης,

Στο μπαξεβανλίκι του σπιτιού τους η Χαρίκλεια Χατζηπέτρου και η Αλεξάνδρα Γρίβα με τις κόρες τους Κατίνα Χατζηπέτρου, Αγγέλα και Στεριανή Γρίβα.

Λαπατάς Θανάσης, Φουντής Γιώργης, Τσιτανέλιας Μιχαλίου, Βότρης Πέτρος, Μπουγάς Βασίλης, Λιάγκος Γιώργης, Χατζηπέτρος Πέτρος.

Κέντρο: Ζαντικόπουλος Δημητρός, Βεντούζης Λεμονής, Χαϊδεμένος Γιώργης, Μπογιατζόπουλος Κυριάκος, Αλεξίου Φώτης, Πέπελας Θανάσης.

Πάνω μαχαλάς: Κύρογλου Πασχάλης, Δημητριάδης Βασίλης, Φουντούλης Γιώργης, Σηρίδης Γιώργης, Κοκόλης Νικόλας, Ζαντικόπουλος Κυριάκος Δρόσος Σταμάτης, Ζέκος Γιάννης, Σηρίδης Ανδρέας, Τσίτρος Ανδρέας, Βογιατζόγλου Αποστόλης, Χατζηδήμος Δημόκριτος, Χαλδεόπουλος Αριστείδης, Ανδρίμογλου Ανδρέας, Βογιατζόγλου Γιώργης, Παπαδόπουλος Κώστας, Φουντούλης Θόδωρος.

Όλοι ζούσαμε αγαπημένοι και όσο μπορούσε ο ένας βοηθούσε τον άλλο...».

Η καθημερινή ζωή

Συνεχίζοντας ο μάρμπα – Μήτσος την αφήγησή του για τα χρόνια που έζησαν στη Ν. Στράντζα, θυμάται:

«Σαν τοποθεσία, το χωριό μας ήταν πολύ όμορ-

Τέλη δεκαετίας του 1920. Νεαροί υποψήφιοι γαμπροί της Στραντζας. Δεξιά ο Δημόκριτος Χατζηδήμος και δίπλα του ο Σταμάτης Δρόσος.

φο. Τα σπίτια του χαμηλά, με ομοιόμορφα μικρά παράθυρα. Βαμμένα κάτασπρα, με ένα κόκκινο ζωνάρι ολόγυρα που το άλοιφαν οι γυναίκες με κοκκινόχρωμα, έλαμπαν από καθαριότητα. Όταν γίνονταν το πανηγύρι στον έξω Πρόδρομο, για να φθάσουν στο μοναστήρι όσοι έρχονταν από τα Λευκάδια, τον Κοπανό, τη Χαρίεσσα και τη Μαρίνα, αναγκαστικά περνούσαν μέσα από το χωριό. Όλες οι γυναίκες σταματούσαν και θαύμαζαν το πόσο περιποιημένα ήταν τα σπίτια, με τις χειροποίητες δαντέλες στα παράθυρα, τα υφαντά

χράμια και τα λουλούδια στις αυλές. Οι Θρακιώτισσες φημίζονταν για τη νοικοκυροσύνη τους. Και οι μάνες μας, άφταστες νοικοκυρές όχι μόνο στις δουλειές του σπιτιού, αλλά βοηθούσαν και τους άνδρες τους, όπου μπορούσαν.

»Όμως, το μεγάλο πρόβλημα, ήταν η μετακίνησή μας μέσα και έξω από το χωριό. Δρόμος δεν υπήρχε για να περάσει αυτοκίνητο, ούτε κάρο. Λάσπη, παντού λάσπη. Ένα γόνα λάσπη. Ήμασταν δράμα... Θυμάμαι για να πάνε τα παιδιά μας το χειμώνα στο σχολείο, τα παίρναμε «αγκούρκα» που λένε. Μετά κάναμε ένα στενό δρομάκι με πέτρες, για να πατούν μέχρι το σχολείο. Πέθαινε κάποιος και δεν μπορούσαμε να τον μεταφέρουμε. Θυμάμαι μια περίπτωση, όταν χάσαμε το θείο μου: Έξεψα το κάρο και έτσι τον κουβαλήσαμε, ήταν αδύνατον με τα πόδια. Λάσπες, παντού λάσπες που κολλούσαν! Το χειμώνα όλοι κυκλοφορούσαμε με λαστιχένιες μπότες. Κάθε βράδυ τις πλέναμε και άντε πάλι τα ίδια την άλλη μέρα...

»Το σχολείο μας χτίστηκε γύρω στο 1930. Μέχρι τότε μάθημα κάναμε σ' ένα σπίτι. Για πολλά χρόνια, είχαμε έναν πολύ καλό δάσκαλο, το Θόδωρο Καλπαξίδη. Ήταν ο καλύτερος δάσκαλος που πέρασε. Θυμάμαι, επειδή ήμουν καλός

1948. Κορίτσια και αγόρια από τη Στραντζά έξω από την αποθήκη του εργοστασίου Λαναρά, φορτώνοντας «μπάλες» απο νήματα. Οι κοπέλες εργάτριες δούλευαν στις κουβαριστρες αλλά βοηθούσαν και στο φόρτωμα.

μαθητής, με πήρε από το χέρι, πήγαμε στον πατέρα μου και του είπε: «Μπάρμπα – Πρόδρομε, το παιδί πρέπει να το στείλεις στο Γυμνάσιο». Όμως ο πατέρας μου δούλευε στο εργοστάσιο, είχε και χωράφια. Πώς να πηγαينوέρχομαι, μικρό παιδί, καθημερινά με τα πόδια στη Νάουσα; Έτσι δεν μορφώθηκα.

»Σε ηλικία 28 ετών παντρεύτηκα με την Ευδοξία Ζέκου. Ο πεθερός μου ήταν πολύ άξιος, έξυπνος και δίκαιος άνθρωπος. Μπορώ να πω ήταν ο πιο σοφός του χωριού. Μέχρι τα βαθιά του γεράματα, τον συμβουλευόμασταν για πολλά ζητήματα και έλυνε τις διαφορές που παρουσιάζονταν. Ο λόγος του είχε μεγάλη βαρύτητα και όλοι τον σέβονταν. Έγινα πάρεδρος το 1950, αλλά ήμουν και διμοιρίτης στα ΤΕΑ για πολλά χρόνια. Είχα όλα τα πόστα. Ενδιαφερόμουν πολύ για το χωριό.

»Επειδή δεν είχαμε δρόμο, ήμασταν πολύ απομονωμένοι. Για να φέρουμε κεραμίδια από τη Νάουσα, κάναμε το γύρο: Σταθμός, Κοπανός, Λευκάδια. Σκέτη ταλαιπωρία. Όταν ανέλαβα πάρεδρος, νομάρχης νομίζω ήταν ο Τσιούπτης. Ύστερα από πολλές επισκέψεις μου στη Βέροια, που τις περισσότερες φορές πήγαινα με τα πόδια, τελικά κατάφερα να τον πείσω ν' ανοίξουμε το δρόμο. Την διάνοιξη την ανέλαβα προσωπικά. Εγώ μπροστά και πίσω η μπουλντόζα με τον μπουλντοζιέρη. Έτσι ανοίξαμε το δρόμο από τα σφαγεία ως το χωριό. Μέχρι τότε δε κυκλοφορούσαν αυτοκίνητα. Όλες οι μετακινήσεις μας γίνονταν με τα πόδια ή τα ζώα.

»Όταν αρρώσταινε κάποιος, τον φορτώνουμε στο άλογο ή στο γαϊδούρι και τον φέρνουμε με τα πόδια στη Νάουσα. Ήταν πολύ δύσκολα τα πράγματα. Θυμάμαι μια περίπτωση: Όταν ήμουν αρραβωνιασμένος και έφευγα από το σπίτι,

ακούω κλάματα. Πλησιάζω κοντά και βλέπω τον Πέπελα, έναν πολύ ζωνρό και γερό άντρα. Λέω: για να κλαίει ο Μήτσος, κάτι πολύ σοβαρό συμβαίνει. Τον ρωτάω και μ' απαντάει: «άστα Μήτσο, με πονάει το δάχτυλο και δεν έχω να πάρω ούτε μια ασπιρίνη, ένα φάρμακο». Δεν είχαμε τίποτα. Για μια ασπιρίνη πεθαίναμε από τον πόνο. Ούτε ένα σπύρτο δεν είχαμε ν' ανάψουμε φωτιά. Ύστερα από χρόνια άνοιξε ένα μαγαζάκι, έφερε και σπύρτα. Ούτε ρεύμα, ούτε τηλέφωνο. Υποφέραμε πολύ...».

»Μαμή, ήταν η πεθερά μου Δέσποινα Ζέκου. Έγινε μαμή όταν έρχονταν από την πατρίδα. Ξεγέννησε μερικές γυναίκες μέσα στο καράβι και από τότε τις ξεγεννούσε όλες στο χωριό. Για γιατροσόφια ήταν πάλι η πεθερά μου, αλλά και μερικές άλλες γυναίκες, όπως η Μπαλασώ που έτριβε. Όταν ήμουν μικρός, τάχα όλο με έπεφτε ο αφαλός και η μάνα μου με πήγαινε στη Μπαλασώ. Είχε κάτι δάχτυλα μακριά και νύχια άκοφτα. Με τα κάρφωνα εδώ στον αφαλό, τάχα με έτριβε με λάδι και με έφκιανε καλά. Εγώ μάλλον από το φόβο μου γινόμουν καλά!...

»Κάθε Κυριακή, είχαμε γιορτή. Έξω από το χωριό, στο μεγάλο πλάτανο, ο Βασίλης Μπουγάς έφερνε το φωνογράφο του με το χωνί, έβαζε πλάκες και όλοι μαζί τραγουδούσαμε, χορευάμε και γλεντούσαμε. Τα καλοκαίρια πάλι, πηγαίναμε οικογενειακώς στα ρυάκια. Οι άνδρες μαζεύ-

1950. Επιστρέφοντας με τα πόδια από ένα γάμο στον Κοπανό. Γιώργης Τσιτανέλιας, Χρήστος Μπογιατζόπουλος με την αρραβωνιαστικιά του Μαρίκα, Μήτσος Πενίδης, Γενοβέφα Τσιτανέλια, Σταυρούλα Μάντου με την κόρη της Φανούλα και τον άντρα της Πασχάλη Μάντο.

αμε καβούρια και οι γυναίκες τα μαγειρεύαν με ρύζι, στις κατσαρόλες που κουβαλούσαμε μαζί. Περνούσαμε πολύ όμορφα!...

»Τις γιορτές μαζευόμασταν στα συγγενικά σπίτια. Παίρναμε το κουμάντο μας και γλεντούσαμε, μέχρι τα ξημερώματα. Πολύ καλή φωνή είχε η Σοφία Μπολόλινα, που τραγουδούσε στραυτιώτικα. Μερικές γυναίκες ήταν και χορευταρούδες. Ο αγαπημένος μας συρτός χορός ήταν: «Άντε μπρος σου κατά μπρος σου και τα χάντρα στο λαιμό σου...» Μια φορά το χρόνο ερχόταν ένας με ούτι, σόι του Τσιτανέλια. Μαζευόμασταν στ' αλώνια, μας τραγουδούσε και χορεύαμε θρακιώτικους χορούς. «Της Στράντζας τα κορίτσια καλά χορεύουνε, τον τσιαλκιτζή το Γιώργη, τον επαιδεύουνε...» Κανά δυο φορές, όπως και στο γάμο του Θόδωρη Φουντή, ήρθε στο χωριό μας και ο Καλαϊτζής με τη λατέρνα του, που την κουβαλούσε στην πλάτη. Έπαιζε επί πληρωμή και ο γιος του Γιώργη, που τον κάναμε γαμπρό στη Ζωή Φουντούλη, έπαιζε μπουζούκι.

Εκτός από τις γιορτές και τις οικογενειακές συγκεντρώσεις, οι άντρες ανταμώναμε για συζήτηση, ξεκούραση και κανά ποτηράκι ρακί, στο καφενείο.

»Στην αρχή, σα στέκι μας ήταν η καλύβα του Μιχαλιού Τσιτανέλια. Καθόμασταν έξω στο ύπαιθρο και την είχαμε σαν καφενείο. Ύστερα ο Μήτσος Λιάνγκος, έκανε το σπίτι του καφενείο. Παίζαμε τάβλι, χαρτιά, κανά ρακί, χορεύαμε κιάλας με τον φωνογράφο.

Το καλοκαίρι το βράδυ, έβγαζε έξω καρέκλες, έρχονταν οι γυναίκες και χόρευαν μαζί μας. Και από τη Νάουσα έρχονταν παρέες. Και ο Αλέκος Χωνός ήρθε και μας έβγαλε λόγο, όταν ήταν για να γίνει Δήμαρχος. Έρε Αλέκο, χρυσέ μου άνδρα... Λεβέντης, άξιο και τίμιο παλικάρι...

»Στο πανηγύρι του έξω Προδρόμου, ο Λιάνγκος έφκιανε κινητή ταβέρνα, πίσω από την

εκκλησία. Έρχονταν και όργανα και όλη μέρα γλεντούσαμε οικογενειακώς, άντρες – γυναίκες και παιδιά μαζί! Μετά έγινε το καφενείο του Δημητρώ Βογιατζόγλου. Μια αποθήκη που ήταν δίπλα στο σπίτι του, την μετέτρεψε σε καφενείο. Για λίγο διάστημα και ο γαμπρός μου Αλέκος Τζούρος, μετέτρεψε τη μια κάμαρη της αυλής του σπιτιού τους σε καφενείο κι έτσι έβγαζε ένα μικρό μεροκάματο. Αλλά και ο Γιώργος Φουντής είχε καφενείο στον κάτω μαχαλά, δίπλα στο σπίτι του, μέσα σε μια αποθήκη. Αργότερα το ανέλαβαν τα παιδιά του. Εκεί μέσα μας κούρευε ο γιος του Νικόλας, που όλη την εβδομάδα δούλευε στη Νάουσα και τα σαββατοκύριακα έρχονταν στο χωριό. Σαν κουρέας πήγαινε και στον Κοπανό – Λευκάδια. Εργατικό παιδί, ήμασταν αχώριστοι φίλοι, αλλά χάθηκε πολύ νέος από φυματίωση. Ο αδελφός του Αλέκος, έπαιζε και μπουζούκι.

»Οι μάνες μας φορούσαν μακριά ρούχα και κουμπωτό φουστάνι μέχρι το λαιμό. Οι άντρες θρακιώτικα «τσιακτσίρια» και τσαρούχια. Τα φορούσαν κάμποσα χρόνια, αλλά σιγά – σιγά τα εγκατέλειψαν.

»Με τους Ναουσαίους είχαμε πολύ καλές σχέσεις. Κάθε Σάββατο το είχαμε σαν γιορτή. Ερχόμασταν απαραίτητα στη Νάουσα για ψώνια με τα ζώα ή τα πόδια και με το δισάκι. Όταν ήμασταν παλικάρια ελεύθερα, την Κυριακή το

1946 στον κάτω μαχαλά. Ο Αλέκος Φουντής και ο Αλέκος Τζούρος κάνουν «τόκα». Δίπλα τους ο Βασίλης Μπουγάς με το φωνογράφο του και η κόρη του Σοφία με τα παιδιά της. Στην παρέα και η μικρή Δέσποινα Τζούρου.

απόγευμα ερχόμασταν για τη «βόλτα». Ξεκινούσαμε κουστουμαρισμένοι με τις γαλότσες στα πόδια, γιατί ο δρόμος ήταν ακατάστατος, όλο λάσπες. Τα καλά παπούτσια τα είχαμε στο δισάκι και τ' αλλάζαμε στο σπίτι του Φράγγη, στα σφαγεία. Αυτά τα λέμε στα εγγόνια μας και δεν μας πιστεύουν. Ενώ εμείς τα ζήσαμε...

»Στην αρχή, παντρευόμασταν οι Στραντζαλήδες μεταξύ μας. Σιγά – σιγά όλοι γίναμε συμπεθέρια. Αργότερα δώσαμε κορίτσια στη Νάουσα, πήραμε γυναίκες από το Γιαννακοχώρι και το Αρκουδοχώρι. Πήραμε και Ναουσαίες. Τα δικά μας κορίτσια βοηθούσαν τους άντρες τους στις αγροτικές δουλειές, ενώ οι Ναουσαίες δεν έβγαιναν στα χτήματα.

Οι επικεφαλής...:

»Για να ζήσουμε ειρηνικά και δημοκρατικά, υπήρχαν άγραφοι κανόνες. Οι γέροντες του χωριού, ήταν τα σεβάσματα πρόσωπα που συμβούλευαν τους νεότερους. Τα πρώτα χρόνια, σαν τόπο συγκέντρωσης είχαμε την καλύβα στ' αλώνι του Τσιτανέλια, που ήταν στο κέντρο του χωριού. Εκεί γίνονταν όλες οι συζητήσεις. Εκεί έβγαине δια βοής η πολιτική επιτροπή, δηλ. οι εκπρόσωποι του χωριού.

»Πρώτος εκπρόσωπος – πάρεδρος της Ν. Στραντζας, εκλέχθηκε το 1925 ο **Νικόλαος Κεφαλούδης**. Πολύ καλό παιδί, σπαθάτο παλικάρι, λεβέντης αλλά πέθανε νέος από φυματίωση. Επί θητείας του έγινε η προσωρινή διανομή κλήρου. Σε κάθε οικογένεια δόθηκαν 4 – 5 στρέμματα χωράφια, αλλά σκόρπια, σε πολλά μέρη.

Μετά το Νικόλα, ανέλαβε προσωρινά τριμελής επιτροπή. Ο αδελφός του Αντώνης Κεφαλούδης, ο Πέτρος Βότρης – λόγιος άνθρωπος – και ο

1957 μεσημέρι Σαββάτου. Οι φίλες αφού έκαναν τα ψώνια τους στην αγορά της Νάουσας, κατεβαίνουν πάλι στο χωριό με το ταξί του συγχωριανού τους Νίκου Καρακώστη: Κυριακούλα Δρόσου, Ελένη Ζέκου, Φανούλα Μπογιατζόγλου, Κυριακούλα Ανδρίμογλου, Άννα Ζαχαριάδου. Μαζί τους οι Νίκος Καρακώστης και Δημήτρης Μπογιατζόγλου.

Σταμάτης Δρόσος. Τότε έγινε και η διαμάχη για την μεγάλη ποσότητα κοπριάς που είχαν αφήσει οι Πλήκαδες στο μαντρί, ανάμεσα από τον Πρόδρομο και τη Στράντζα, στις «Μάνας» το νερό. Με δικαστική απόφαση, τα έσοδα από την κοπριά που υπήρχε στο μαντρί, μπήκαν στο κοινό ταμείο του χωριού. Στο μέρος εκείνο, πλούσιο σε κοπριά, ακόμα και σήμερα βγαίνουν μανιτάρια.

»Υστερα ανέλαβε ο **Ανδρέας Ζαντικόπουλος** του Δημητρίου. Ήταν πατέρας τεσσάρων παιδιών, δυνατή προσωπικότητα, καλό και άξιο παλικάρι. Αλλά έτυχε στα αχамνά χρόνια του εμφυλίου με τους Γερμανούς και χάρθηκε τζάμπα στις

Νικόλαος Κεφαλούδης ο πρώτος πάρεδρος της Ν. Στραντζας (Φωτο 6-3-1923)

19 Σεπτεμβρίου 1946. Ήταν πάρεδρος για πολλά χρόνια και τότε έγινε η οριστική διανομή κλήρου.

»Κάθε οικογένεια είχε σε 6 – 7 μεριές κλήρο και όποιος «αρπάξει». Όταν έγινε η οριστική διανομή, πήραμε σε τρεις μεριές και ανάλογα με τα άτομα της οικογένειας: Πρώτη κατηγορία 15 στρέμματα, δεύτερη 10 στρέμματα και τρίτη 5 στρέμματα. Μια πενταμελής οικογένεια έπαιρνε 45 στρέμματα. Στην κατανομή έγιναν κάποιες παρατυπίες και ορισμένοι έμειναν αδικημένοι.

»Γύρω στο 1944 ανέλαβε ο **Γιώργης Βογιατζόγλου** που έμεινε ανάπηρος από τον πόλεμο της Αλβανίας. Εγώ ήμουν παλικάρι και ζήτησε να μ' έχει βοηθό. Έμαθα πολλά κοντά του. Έτρεχα παντού, για όλα τα προβλήματα του χωριού. Τότε ανοίχτηκε κι ο δρόμος για τη Νάουσα.

»Εκκλησιαστικά υπαγόμασταν στη Μητρόπολη της Έδεσσας και είχαμε μεγάλα προβλήματα. Σπάνια έρχονταν παπάς στο χωριό και για τις άδειες έπρεπε να πηγαίνουμε στην Έδεσσα. Για το λόγο αυτό στείλαμε επιστολή στο Πατριαρχείο Κων/πολης και ζητήσαμε να υπαχθούμε στη Νάουσα. Ο Πατριάρχης απάντησε ότι αυτό ήταν στο χέρι του Δεσπότη. Τον επισκεφθήκαμε, τον ενημερώσαμε, αλλά μας είπε κατηγορηματικά ότι

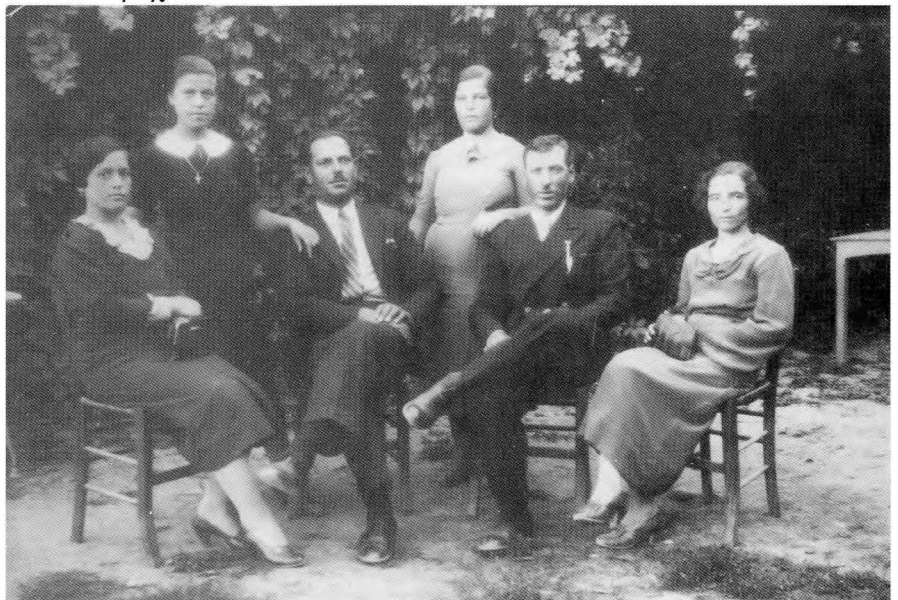
Ο Πέτρος Βότσης, μέλος της διοικούσας τριμελούς επιτροπής της Στράντζας, πρόσφυγας στην Τσεχοσλοβακία 9-3-1953

δεν αφήνει το ποιμνίο του σε άλλη Μητρόπολη. Έτσι ή ταλαιπωρία μας για τα εκκλησιαστικά θέματα, ήταν μεγάλη».

«Πέμπτος πάρεδρος του οικισμού μας, ανέλαβε ο **Δημόκριτος Χ' Δήμου**. Έκανε και αυτός κάμποσα χρόνια. Ήταν δραστήριος. Με τη βοήθεια του βουλευτή – γιατρού Χ' Γιαννούση, έγιναν οι κατάλληλες ενέργειες για να πάρουμε τη γη κάτω απ' το χωριό, στην περιοχή Καραούτσα και Ρουντίνες και να δοθεί στους ακτήμονες. Ήταν βοσκοτόπια και αφού τα πήραμε σαν κλήρο, φυτέψαμε αμπέλια. Έτσι ξεκίνησε σε μεγαλύτερη έκταση η αμπελοκαλλιέργεια στη Στράντζα. Όμως ο Δημόκριτος, έπαθε ένα άσχημο ατύχημα. Τον τσίμπησε σφήκα και ώσπου να τον φέρουμε στη Νάουσα, πέθανε από αλλεργικό σοκ. Δρόμος καλός δεν υπήρχε, μια κούρσα δεν μπορούσε να έρθει, τηλέφωνο δεν είχαμε, χάθηκε ο άνθρωπος...

»Το 1952 που ξαναγύρισα οικογενειακώς από τη Νάουσα στη Στράντζα, ανέλαβα έκτος και τελευταίος πάρεδρος, εγώ. Ήμουν και διμοιρίτης στα ΤΕΑ για δέκα τρία χρόνια.

Αλλά οι διηγήσεις για τη Νέα Στράντζα θα συνεχιστούν...

1940. Στην αυλή του σπιτιού του Ανδρέα Ζαντικόπουλου. Γεωργία Ζαντικοπούλου, Γεωργία Ζαντικοπούλου (Φουντή), Ανδρέας Ζαντικόπουλος (πρόεδρος του οικισμού) Σουλτάνα και Φώτης Αλεξίου, Άννα Αλεξίου.